

Občané o svých možnostech ovlivňovat veřejné dění – únor 2011

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2011, v11-02</i>
Realizátor:	<i>CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>7. – 14. 2. 2011</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1069</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PD.3, PD.34</i>
Zveřejněno dne:	<i>18. března 2011</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

V rámci svého únorového šetření se Centrum pro výzkum veřejného mínění dotazovalo na názory občanů ohledně jejich možností ovlivňovat veřejné dění.

Tabulka 1: Možnosti lidí ovlivňovat veřejné dění¹

	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne
vyjadřovat se k problémům společnosti	17	40	29	13
ovlivnit řešení problémů ve své obci	6	34	41	17
dosáhnout svých oprávněných požadavků	1	21	48	23
ovlivnit řešení problémů ve státě	1	6	37	54

Pozn.: Dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „neví“.

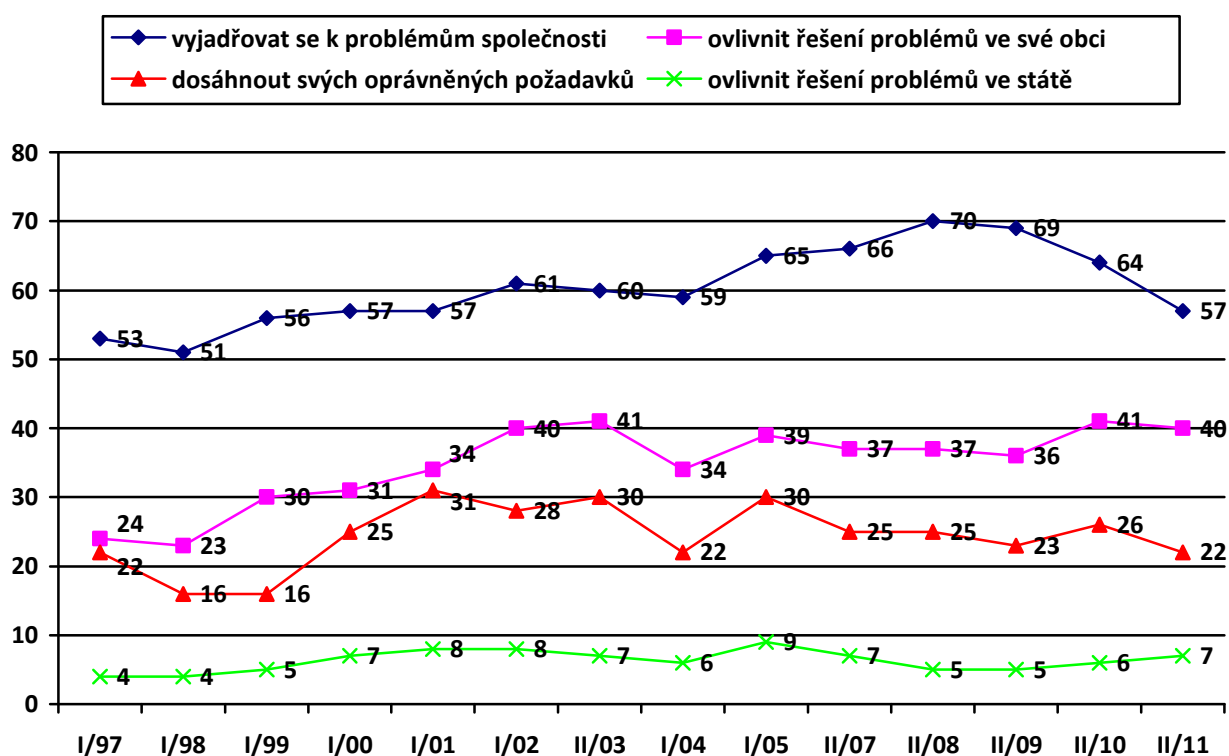
Z výsledků zachycených v tabulce 1 vyplynulo, že většina lidí má podle svého přesvědčení možnost otevřeně se vyjadřovat k problémům ve společnosti, což v šetření uvedly necelé tři pětiny (57 %) dotázaných, zatímco 42 % vyjádřilo opačné mínění. V ostatních předložených možnostech je to ovšem již výrazně

¹ Otázka: „Řekl byste, že v dnešní době lidé, jako jste Vy a) mají možnost otevřeně se vyjadřovat k problémům a nedostatkům ve společnosti, b) mohou ovlivnit řešení problémů ve své obci, městě, c) mohou ovlivnit řešení problémů na celostátní úrovni, d) mohou dosáhnout svých oprávněných požadavků?“

slabší. Jen dvě pětiny (40 %) dotázaných soudí, že mají možnost ovlivňovat řešení problémů ve své obci, pouze pětina (22 %) se domnívá, že má možnost dosáhnout svých oprávněných požadavků, a toliko 7 % respondentů pohlíží optimisticky na své možnosti ovlivňovat řešení problémů na celostátní úrovni. Ve všech těchto případech skepse vůči vlastním možnostem převažovala zřetelně nadpolovičním podílem při součtu variant „rozhodně ne“ a „spíše ne“, u možnosti ovlivňovat řešení problémů na celostátní úrovni pak nadpoloviční většinu tvořil dokonce i jen samotný podíl odpovědí „rozhodně ne“.

Obecně jako optimističtější ve všech uvedených ohledech se ukazují být absolventi vysokých škol, vysoce kvalifikovaní odborní nebo vedoucí pracovníci, dotázaní s dobrou životní úrovní a lidé hlásící se k pravici, respektive volíči ODS a TOP 09. Skeptičtějšími ve vyšší míře pak vesměs byli dotázaní se špatnou životní úrovní, nezaměstnaní, lidé hlásící se k levici, příznivci KSČM nebo nevolíči. S výjimkou možnosti otevřeně se vyjadřovat k problémům společnosti se kritičtěji projevovali i stoupenci ČSSD, u možnosti domoci se svých oprávněných požadavků či ovlivňovat řešení problémů ve své obci to byli rovněž lidé starší 60 let, respektive důchodci, a v případě možnosti otevřeného vyjadřování se k problémům ve společnosti pak také kvalifikovaní dělníci. U možnosti ovlivnit řešení problémů ve své obci jsou optimističtější lidé z venkova, respektive z obcí a měst do pěti tisíc obyvatel, zatímco relativně skeptičtěji vyznívala vyjádření respondentů z měst s populací nad třicet tisíc.

Graf 1: Možnosti lidí ovlivňovat veřejné dění – časové srovnání

Jak ukazuje graf 1 s časovým srovnáním, v aktuálním šetření byl zaznamenán další pokles podílu těch, kdo si myslí, že se lidé mohou otevřeně

vyjadřovat k problémům ve společnosti, a to o sedm procentních bodů. Oproti roku 2008, po kterém nastal obrat v předchozím vzestupném trendu, se tento podíl snížil o třináct procentních bodů. Mírný pokles o čtyři procentní body byl meziročně zaregistrován i u podílu těch, kdo soudí, že lidé mají možnost dosáhnout svých oprávněných požadavků.

Tabulka 2: Účinnost některých aktivit občanů při snaze prosadit změnu zákona²

	rozhodně účinné	spíše účinné	spíše neúčinné	rozhodně neúčinné	+/-
práce v politické straně	9	50	26	7	59/33
demonstrace	7	36	37	16	43/53
práce v odborech	6	36	35	15	42/50
soudní spor	5	34	37	14	39/51
petice	4	35	38	18	39/56
dopisy novinám	3	24	46	23	27/69
násilné akce	4	11	33	42	15/75
dopis poslanci	2	13	42	36	15/78
práce v církvi	1	7	32	47	8/79
hladovka	1	6	26	55	7/81

Pozn.: Dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „neví“.

Jiná otázka zjišťovala, jak účinné podle veřejnosti jsou některé aktivity, jimiž se občané mohou pokoušet ovlivnit legislativní proces. Jak je patrné z tabulky 2, dotázaní nehodnotí žádnou z nabízených možností příliš vysoko s výjimkou „práce v politické straně“, kterou jako jedinou označila za účinnou nadpoloviční, třípětinová většina dotázaných. Relativně příznivěji z hlediska účinnosti jsou dále hodnoceny demonstrace, práce v odborech, soudní spor či petice, které za účinné považují přibližně dva z pěti českých občanů. Asi čtvrtina lidí má za účinné dopisy novinám. Značná skepse panuje ve vztahu k dopisům adresovaným poslancům či práci v církvi, které jako neúčinné hodnotí více než tři čtvrtiny populace. Extrémní formy nátlaku v podobě násilných akcí či hladovky jsou hodnoceny jako neúčinné podobným způsobem.

Tabulka 3: Účinnost některých aktivit občanů při snaze prosadit změnu zákona – časové srovnání

	VI/2003	II/2007	II/2008	II/2009	II/2010	II/2011
práce v politické straně	60/30	60/30	63/29	65/27	61/31	59/33
demonstrace	47/46	48/46	45/51	49/46	48/47	43/53
práce v odborech	48/41	44/43	42/46	45/44	42/49	42/50
soudní spor	40/47	46/40	42/46	39/45	41/47	39/51
petice	x	x	x	44/51	47/48	39/56
dopisy novinám	31/64	31/63	24/71	24/71	26/70	27/69
násilné akce	12/75	14/74	13/75	14/76	16/75	15/75
dopis poslanci	26/63	21/65	18/73	20/71	19/73	15/78
práce v církvi	18/67	12/71	11/77	10/74	11/76	8/79
hladovka	x	x	x	11/80	12/80	7/81

Pozn.: Podíly „rozhodně účinné“ + „spíše účinné“ a „spíše neúčinné“ + „rozhodně neúčinné“.

² Otázka: „Zde jsou některé aktivity, které občané většinou dělají, aby změnili zákon. Jak účinné podle Vás jsou: dopisy novinám, práce v politické straně, práce v odborech, práce v církvi, soudní spor, demonstrace, dopis poslanci, násilné akce, petice, hladovka?“

Tabulka 3 ukazuje časové srovnání vývoje pohledu na účinnost některých metod, jimiž se občané mohou snažit ovlivňovat přijímání zákonů. Od roku 2003 se snížil podíl těch, kdo přikládají význam dopisům novinám či poslancům a práci v odborech nebo v církvi. Také účinek demonstrací je aktuálně hodnocen trochu skeptičtěji než v roce 2003, i když v tomto případě na tom má zásluhu jen posun zaznamenaný v letošním šetření, zatímco u výše zmíněných možností jde o záležitost dlouhodobějšího trendu, který se v dosavadních šetřeních ukazoval či potvrdil opakovaně. Oproti předchozímu výzkumu z února 2010 je kromě již uvedených demonstrací trochu skeptičtěji hodnocen efekt petic, dopisů poslancům a hladovek, u kterých statisticky významně poklesl podíl těch, kdo je pokládají za účinné, a v menší míře i soudních sporů, u nichž byl zaznamenán vzestup podílu těch, kdo je explicitně označili za neúčinné.